

TEIXINT UNA ALTRA ECONOMIA

**Una economia més justa, democràtica
i sostenible ja existeix:
l'Economia Social i Solidària**

ÍNDEX

Editorial	2
A fons	3
Cara a cara	6
Cap a on anem	8
Una volta al món	10
El cas	11
Mou-te	12
Opinió	13
Diccionari	14
Ens en fem ressò	15
Contraportada	16

CRÈDITS

Edita: SETEM

Consell de redacció:

Iratxe Arteagoitia, Eva Blanco, Anna Fernández Montes, Mónica Gómez, Silvia Ibañez, Beatriz Jiménez, Flavia Laurencicch, María Martín, Marta Palau i Marta Solano.

Coordinació: Anna F. Montes i Marta Solano.

Traducció al català: Montse Venrell.

Disseny original: Ana Perea.

Disseny i maquetació: Ana Perea.

Impressió: Foli Verd.

Dipòsit legal: M-35469-2004.
Juliol 2012.

Imprès en paper reciclat.

Amb el suport de:

Aquesta revista ha estat elaborada amb el suport econòmic de l'Agència Espanyola de Cooperació Internacional per al Desenvolupament (AECID). El contingut d'aquest document és responsabilitat exclusiva de SETEM i en cap cas s'ha de considerar que és l'opinió de l'AECID.

I tu, què hi dius?
Si tens aportacions o comentaris
per a la revista, escriu-nos!
setem@setem.org

EDITORIAL

Els temps que ens han tocat viure no són gaire encoratjadors. Tot i això, nombroses experiències en tot el món demostren que és possible fer una economia basada en les necessitats de les persones i en els valors de la solidaritat, la justícia, l'equitat, la cooperació, la participació i la cura del medi ambient. Parlem de **l'Economia Social i Solidària**.

Ens ha semblat especialment important poder mostrar ara que hi ha altres maneres de gestionar la societat i l'entorn que no es basen en el model capitalista. Es tracta d'una economia que garanteix, a més de **rendibilitat econòmica, impactes socials i mediambientals positius**.

Des de SETEM, fa molt de temps que treballem i proposem les alternatives del **Comerç Just i la Banca Ètica**. Ara fem un pas per emmarcar aquestes propostes en un marc més gran que ocupa tots els sectors productius i tota la cadena de treball en el moviment de l'Economia Social i Solidària.

No es tracta de només un somni, es tracta d'una **realitat incipient a la qual esperem que et sumis** i que hi aportis el teu granet de sorra. Bona lectura.

SETEM, QUI SOM?

Som persones que volem transformar la nostra societat. Creiem en una cultura de la solidaritat internacional respectuosa amb la dignitat dels pobles del Sud i orientada a denunciar i eradicar les causes estructurals de les desigualtats.

Som una federació de deu ONG de solidaritat internacional que va néixer el 1968 i que centra la seva tasca independent a conscienciar la nostra societat de les desigualtats Nord-Sud, denunciar-ne les causes i promoure transformacions socials, individuals i col·lectives per aconseguir un món més just i solidari.

Els nostres camps d'actuació són:

- La sensibilització i formació a través de cursos, viatges, tallers, publicacions i campanyes.
- La promoció d'alternatives, principalment de Comerç Just, Finances Ètiques i Economia Social i Solidària, gràcies a campanyes, programes especialitzats i venda de productes.
- La solidaritat amb organitzacions del Sud mitjançant intercanvis i activitats de cooperació.

SETEM forma part de la Coordinadora d'ONG per al Desenvolupament d'Espanya (CONGDE), la Coordinadora Estatal de Comerç Just (CECJ), la xarxa BankTrack, l'Observatori de la Responsabilitat Corporativa i Enlazando Alternativas.

Segueix-nos a: www.setem.org.

A FONTS

L'ALTRA ECONOMIA POSSIBLE

Ens han fet creure que no hi ha una altra economia més enllà de la capitalista, i que no tenim cap altra opció que sotmetre'ns a la voluntat del que eufemísticament anomenen "mercats". Però des del naixement del capitalisme, i cada vegada més, a l'interior d'aquesta societat s'està desenvolupant una altra economia més justa, democràtica i sostenible: l'Economia Social i Solidària (ESS).

Per Jordi Garcia Jané. Xarxa d'Economia Solidària de Catalunya (XES), www.xes.cat.

L'Economia Social i Solidària és una realitat recent; la cooperació i la solidaritat en l'economia, no. Des del primer grup d'hominids, la supervivència i l'evolució de l'espècie humana han estat sempre fruit de la cooperació. Tot i això, l'origen modern de l'Economia Social i Solidària data del primer terç del segle XIX, i se situa a França, Anglaterra, el nord d'Itàlia o Catalunya, els territoris on es va concentrar la industrialització i el moviment obrer. Es va manifestar amb la creació dels primers sistemes de protecció social, les societats de socors mutus i les primeres cooperatives de consum i de treball. El **cooperativisme** es va desenvolupar i es va estendre en altres parts del món des de les últimes dècades del segle XIX. Cent anys després, a partir de 1980, els sectors socials exclosos dels mercats capitalistes de béns i serveis, laborals i financers, desenvolupen amb força algunes d'aquestes formes alternatives d'organització econòmica; uns, amb fórmules cooperatives, altres, en forma d'associacions, fundacions, empreses d'inserció,

L'Economia Social i Solidària redistribueix la riquesa i acostava la democràcia a l'economia.

xarxes informatives, etc. Així que, avui, milions de persones treballadores, camperoles, professionals, consumidores, inversores, etc., de tots els racons del planeta estan gestionant l'ús de béns col·lectius, amb la producció, el comerç, el consum, la inversió i la distribució d'excedents, amb les lògiques democràtiques, equitatives, solidàries i respectuoses amb les persones, el medi ambient i els territoris.

Estan fent economia, però no economia capitalista, sinó una altra economia que moltes vegades coneixem com a Econo-

mia Social i Solidària.

Es tracta de pràctiques molt heterogènies entre si, en activitat i mida, en motivació i en configuració organitzativa, ja que sorgeixen d'individus i contextos molt diversos. Però totes comparteixen tres grans característiques: donen prioritat a la satisfacció de necessitats per sobre del lucre, gestionen la pròpia activitat econòmica de manera democràtica i actuen amb responsabilitat social. Per això, podem definir l'Economia Social i Solidària com el conjunt de pràctiques econòmiques que per-

La banca ètica Fiare és un exemple d'Economia Solidària a l'Estat espanyol, en l'àmbit de les Finances Ètiques.

SOLIDARITAT EN TOTA L'ECONOMIA

L'Economia Social i Solidària és en totes les fases del cicle econòmic. En la producció, s'expressa com a **propietat col·lectiva** de l'empresa per a les persones treballadores.

En la comercialització, es manifesta com a **comercialització justa**, sigui entre productors i productores del Sud, i consumidors i consumidoros del Nord, o bé sent els dos actors del Sud i del Nord.

En el consum, es plasma en pràctiques de **consum responsable**, cooperatiu, ecològic i solidari, però també en la reducció del consum.

En el crèdit, pren forma de **finances ètiques**; en la moneda, de monedes socials i locals, i en els béns, en la gestió del patrimoni comú. Finalment, en la distribució de l'excedent, es manifesta en els **pressupostos participatius** i altres maneres de distribució participativa i solidària.

segueixen la satisfacció de **necessitats humanes**, en comptes de maximitzar el benefici econòmic, s'organitzen de manera democràtica i actuen amb responsabilitat social.

Parlem, doncs, de cooperatives de treball i en general d'empreses que són propietat de les persones treballadores, d'empreses d'inserció, de pràctiques de consum responsable, de botigues de Comerç Just, de cooperatives de consum agroecològiques, de circuits curts de comercialització, de banques ètiques, de xarxes d'intercanvi amb o sense moneda social, de creació de béns comuns digitals i de cultura lliure, de tasques de col·laboració en xarxa, de pressupostos participatius, d'associacions i fundacions que gestionen serveis socials de manera participativa, d'hortos comunitaris, etc.

Aquestes pràctiques a vegades són individuals (un/a treballador/a autònom/a que produeix béns útils i de manera responsable), altres vegades, col·lectives, i encara en aquest últim cas unes estan poc formalitzades (una xarxa d'intercanvi

de coneixements), i d'altres n'estan molt (un grup empresarial cooperatiu). Cada projecte ha de trobar la forma que s'adapti millor a les seves necessitats i a les seves circumstàncies.

Més enllà de la forma concreta que s'adopti, i sobretot del nom o d'allò que marqui la llei, el que importa és la seva pràctica: si es persegueix el bé comú i satisfer necessitats humanes, si s'organitza democràticament, si s'actua amb responsabilitat social, llavors, forma part d'aquesta vasta constel·lació que anomenem Economia Social i Solidària.

BALANÇ I PERSPECTIVES

En general, podem afirmar que l'ESS **redistribueix la riquesa** i aporta democràcia a l'empresa i a l'economia. D'aquesta manera, millora les condicions de vida dels seus actors i dels contextos on actua: proporciona aliments a un baix cost o més sans; crea llocs de treball, i també qualitat; redueix l'impacte ambiental de moltes activitats humanes; fixa la població en el medi rural;

combat la pobresa i l'exclusió social; permet una millor assistència sanitària; contribueix al desenvolupament local; ofereix activitats culturals i educatives; permet accedir a un crèdit a persones i organitzacions que la banca convencional estigmatitza com a no solvents, permet dur els fills i filles a l'escola; facilita habitatges a preus més assequibles que el mercat, etc.

A més, les pràctiques d'ESS contribueixen a **socialitzar els valors** de democràcia, igualtat, treball emancipat, responsabilitat i solidaritat; augmenten la cohesió social i creen comunitat, i demostren que una altra economia més justa, democràtica i sostenible és possible.

Per acabar, l'ESS pot inspirar aquesta altra econo-

mia, ja no capitalista, a convertir-se en l'embrió, però també pot quedar-se en un fenomen minoritari, acabar assimilada a les formes econòmiques capitalistes o reduir-se a un fenomen molt radical, però marginal.

Per convertir-se en alternativa, necessita enfortir les seves dues dimensions: la del sector empresarial i la del moviment social. Sense projectes empresarials acaben sent assimilats. La tensió entre les dues dimensions és inevitable, però en el fons, demostra que l'Economia Social i Solidària no és cap ideal abstracte, sinó una **realitat tangible**, amb les arrels ben enfoncades a la terra, brutes —si es vol dir així—, per enfilar-se ben amunt.

Hi ha dues dimensions de l'Economia Social i Solidària: el sector empresarial i el moviment social.

Cooperativa de mobles Nou indret, a Vidreres (Catalunya).

Es tracta de ressaltar les necessitats humanes en lloc de maximitzar el benefici econòmic.

Cooperativa de consum ecològic El Cabàs, a Santa Coloma de Gramenet.

COOPERATIVES DE TOT TIPUS

El cooperativisme constitueix el nucli dur de l'Economia Social i Solidària. Una cooperativa és una associació autònoma de persones que s'han agrupat voluntàriament per satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques socials i culturals comunes, mitjançant una empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica. Hi ha unes **755.000 cooperatives repartides en més de 100 països**, associen uns 775 milions de persones, el 12% de la població mundial, i donen feina a 100 milions de persones. Hi ha diferents tipus de cooperatives. El cooperativisme català, per exemple, està format per cooperatives agràries, de consumidors i consumidoras i usuaris i usuàries, de servei i de transportistes, d'habitatge, d'ensenyament, de crèdit i de feina.

"L'OBJECTIU DE MANGO ÉS VESTIR LA DONA I L'HOME QUE VULGUIN ANAR A L'ÚLTIMA TENDÈNCIA DE MODA"

Xavier Carbonell,
Director de Responsabilitat Social Corporativa de Mango
www.mango.com

1 Quin és l'objectiu de la vostra empresa?

L'objectiu de l'empresa és el de vestir la dona i l'home que volen anar a l'última tendència de moda, tot això amb un bon disseny i estilisme.

2 Quin és el seu model organitzatiu? Quantes categories laborals hi ha a la vostra empresa?

El nostre model organitzatiu és un model molt pla i accessible, al voltant d'una sèrie de departaments que són els que gestionen directament els diferents àmbits. A la nostra organització, disposem de sis nivells de decisió o categories laborals, i considerem el consell d'administració el nivell superior.

3 Disposeu d'algun tipus de política que reguli la diferència salarial entre el sou més baix i el més alt?

La política salarial de l'empresa està establerta en funció dels ja citats nivells de decisió. I d'acord amb els objectius aconseguits, si s'estableixen, una part variable de salari.

4 Qui participa en la presa de decisions estratègiques?

Les decisions estratègiques es prenen en el consell d'administració i el comitè executiu de l'empresa, d'acord també amb les opinions dels diferents responsables dels departaments i de tots els treballadors, per una iniciativa anomenada "Si jo fos president". Aquesta iniciativa consisteix en unes reunions periòdiques amb representants dels treballadors i treballadores de cada departament directament amb la presidència de l'empresa.

5 Com funciona el repartiment de beneficis de l'empresa?

La nostra organització sempre ha reinvertit tots els seus beneficis en la companyia, de manera que ha arribat a un bon equilibri entre finançament propi i aliè, cosa que ha permès realitzar totes les inversions necessàries per al creixement i l'expansió progressiva de l'empresa.

6 Quina importància doneu a la responsabilitat social amb l'entorn?

La nostra organització té establerta una política de sostenibilitat en tots aquests aspectes, basada en els diferents compromisos cap a la societat. D'aquesta política se'n deriven codis de conducta i instruccions en aspectes socials i ambientals.

7 Us heu plantejat la internacionalització de la vostra activitat?

Des de l'any 1992, la nostra organització està present en els mercats internacionals. Actualment som en 109 països.

"L'OBJECTIU DE TEIXIDORS ÉS FER COMPATIBLE LA VIABILITAT ECONÒMICA I L'ATENCIÓ A LES PERSONES EN RISC D'EXCLUSIÓ SOCIAL"

Juan Ruiz,
Gerent de la cooperativa Teixidors
www.teixidors.com

1 Quin és l'objectiu de la vostra empresa?

El nostre objectiu és fer plenament compatible la viabilitat econòmica i l'atenció a les persones en risc d'exclusió social per tenir una capacitat intel·lectual diferent. Per nosaltres no tindria sentit si aquest binomi no conviu en perfecta harmonia.

2 Quin és el seu model organitzatiu? Quantes categories laborals hi ha a la vostra empresa?

Teixidors és una cooperativa de treball associat en la qual tots som socis i sòcies en el mateix nivell, pel que fa a la propietat. En el nivell organitzatiu hi aportem segons les nostres capacitats. No tenim gaires categories: la bàsica és la de teixidor, a nivell professional de suport: oficial 3r, 2n i 1r; i a nivell de comandament: responsable de secció, cap de departament i gerència.

3 Disposeu d'algun tipus de política que reguli la diferència salarial entre el sou més baix i el més alt?

Regulem l'escala salarial tenint com a referència el salari mínim interprofessional que seria el salari dels teixidors que comencen. Apliquem un coeficient a cada categoria i la relació entre el salari, i la relació entre el salari més baix i el més alt és d'un 2,46.

4 Qui participa en la presa de decisions estratègiques?

El consell rector és el responsable d'elaborar i proposar les actuacions estratègiques que es comparteixen i confronten de manera continuada amb tot el personal del taller en una assemblea quinzenal i amb l'equip de professionals de suport, bimensualment.

5 Com funciona el repartiment de beneficis de l'empresa?

A Teixidors no hi ha repartiment de beneficis, ja que es reinverteixen totalment en el projecte, és així com està definit estatutàriament; excepte les dotacions a reserves obligatòries definides per la llei de cooperatives.

6 Quina importància doneu a la responsabilitat social amb l'entorn?

Qualsevol necessitat de treball exterior mirem de dirigir-la, sempre que sigui possible, a empreses que tinguin la mateixa finalitat que la nostra, i en segon lloc a empreses cooperatives. La localització també és un element que tenim en compte. Volem donar suport al teixit empresarial més pròxim. Ambientalment, el teler manual és accionat per una persona, l'energia que es consumeix és la de la il·luminació i la calefacció. En el rentat, utilitzem sabons certificats que es poden dirigir a la xarxa de desguàs sense cap tipus de tractament.

7 Us heu plantejat la internacionalització de la vostra activitat?

Afortunadament és un tema que ens vam plantejar el 2002, quan vam participar en el programa Pipe de l'Icex, i el 2006 vam definir que el futur passava per exportar entre un 60% i un 70% de la nostra producció.

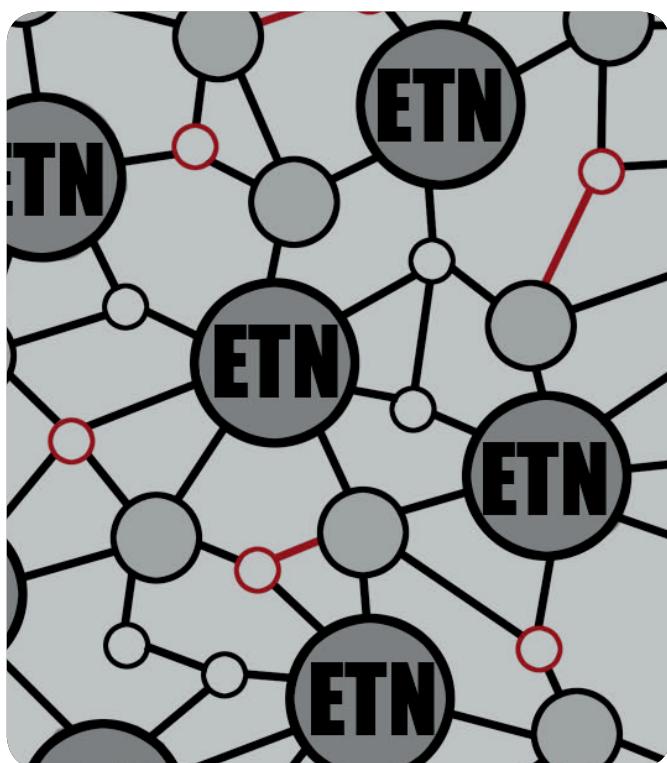

CAP A ON ANEM

AIXÍ ESTÀ ARA L'ECONOMIA MUNDIAL:

L'ECONOMIA CAPITALISTA CONVIU AMB LA SOLIDÀRIA.

Les enormes empreses transnacionals conviuen amb petites iniciatives d'economia solidària (entitats de Banca Ètica, cooperatives de consum, botigues de Comerç Just, etc.). Les i els consumidors podem tenir petites opcions de consum conscient, però no podem desprendre'ns de l'economia capitalista.

Llegenda:

- Empreses multinacionals o transnacionals.
- Empreses capitalistes.
- Consumidor/es i productor/es de l'Economia Solidària.

Il·lustració de Adrián Miguel Delgado

LA NOSTRA META:

El Mercat Social és una xarxa estable d'intercanvi de béns i serveis entre empreses solidàries, persones consumidores responsables

PRODUCCIÓ COOPERATIVA

Cooperatives de treball, empreses d'inserció, etc.

FINANCES ÈTIQUES

Banca ètica, moneda social, bons solidaris, etc.

AQUESTA ÉS L'ECONOMIA QUE VOLEM CONSTRUIR: L'ECONOMIA SOLIDÀRIA ALTERNATIVA AL CAPITALISME.

MERCAT SOCIAL

i estalviadores-inversores ètiques que, amb aquests intercanvis, acaben cobrint una part significativa de les nostres necessitats.

COMERCIALITZACIÓ JUSTA

Botigues de Comerç Just, cooperatives de consum, etc.

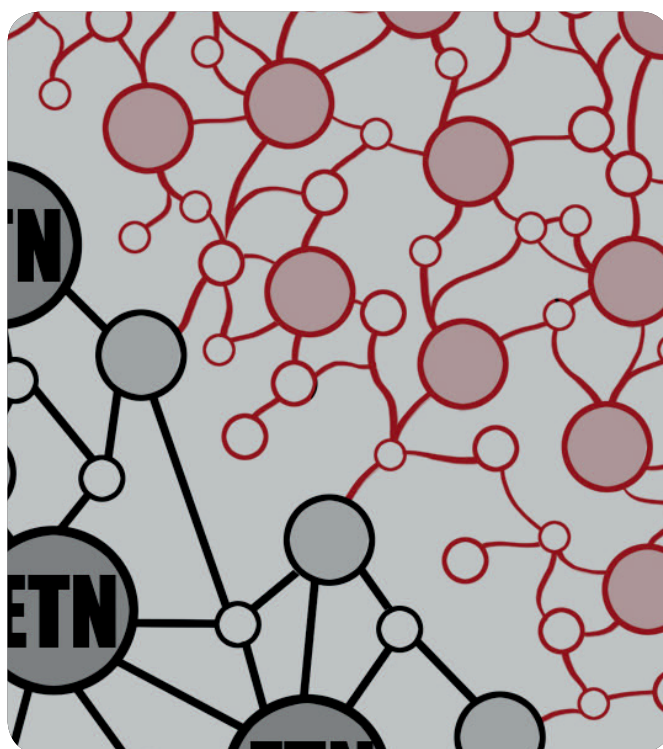

CONSUM RESPONSABLE

Pràctiques de consum responsable.

Ja hi ha xarxes d'economia solidària que poden arribar a cobrir totes les nostres necessitats de consum. Cal desconnectar l'Economia Solidària de la capitalista.

Llegenda:

- Empreses multinacionals o transnacionals.
- Empreses capitalistes.
- Consumidor/es i productor/es de l'Economia Solidària.

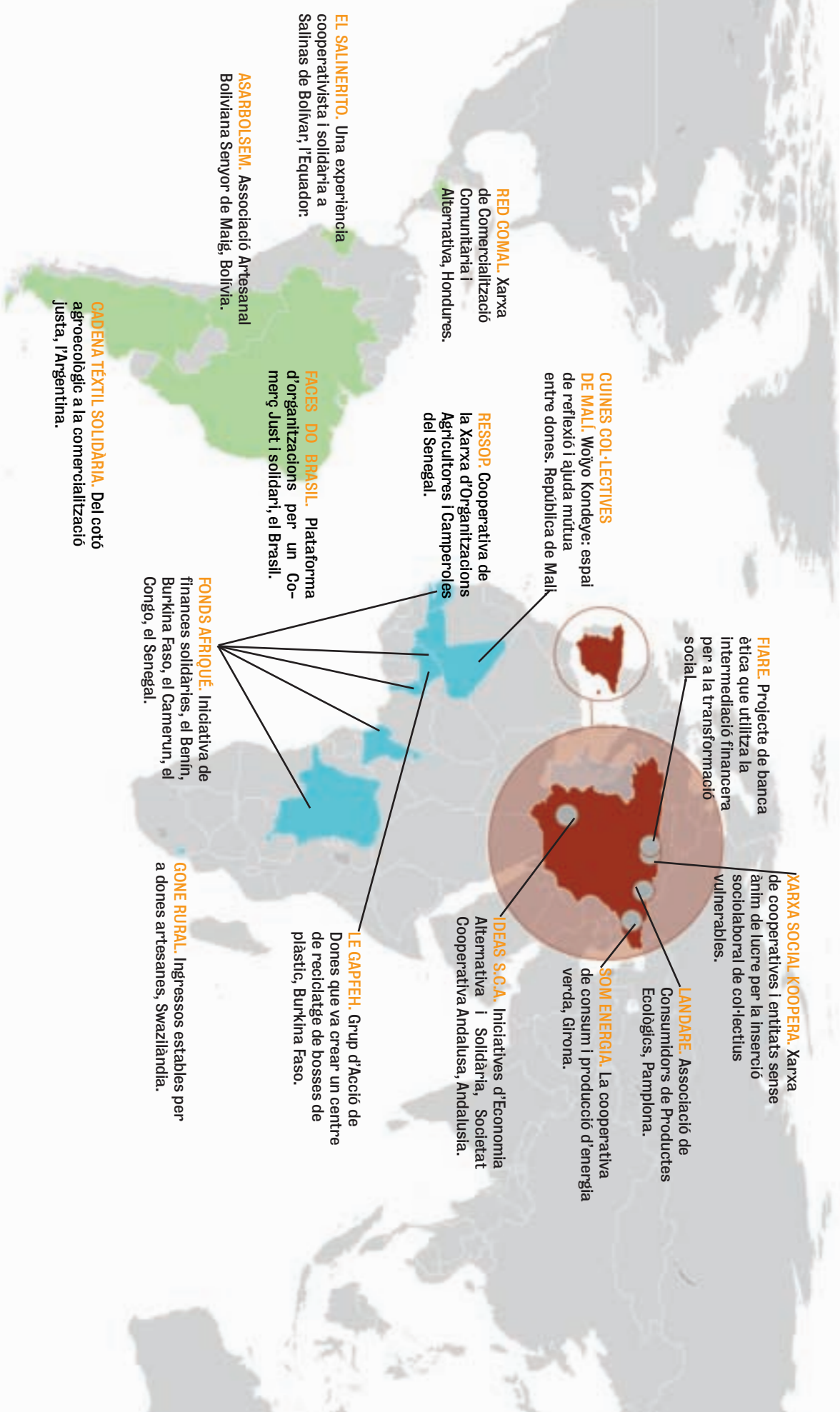
Il·lustració de Adrián Miguel Delgado

UNA VOLTA AL MÓN

Milers de pràctiques d'Economia Social i Solidària ja existeixen a tot el planeta.

En aquest mapa et presentem una recopilació de quinze experiències d'Economia Social i Solidària que actualment funcionen amb èxit al món. En pots trobar més informació a la publicació *Mirades globals per a una altra economia de SETEM*.

RED COMAL. Xarxa de Comercialització Comunitària i Alternativa, Hondures.

EL SALLINERITO. Una experiència cooperativista i solidària a Salinas de Bolívar, l'Ecuador.

ASARBOLSEM. Associació Artesanal Boliviana Senyor de Maig, Bolívia.

CADENA TÈXTIL SOLLIDÀRIA. Del cotó agroecològic a la comercialització justa, l'Argentina.

GUINES COL·LECTIVES DE MALL. Woïyo Kondeye: espai de reflexió i ajuda mútua entre dones. República de Mali.

RESSOP. Cooperativa de la Xarxa d'Organitzacions Agrícoles i Campesoles del Senegal.

FACES DO BRASIL. Plataforma d'organitzacions per un Comerç Just i solidari, el Brasil.

FONDS AFFRIQUÉ. Iniciativa de finances solidàries, el Benín, Burkina Faso, el Camerun, el Congo, el Senegal.

FIARE. Projecte de banca ètica que utilitza la intermediació financera per a la transformació social.

XARXA SOCIAL KOOPERA. Xarxa de cooperatives i entitats sense ànim de lucre per la inserció sociolaboral de col·lectius vulnerables.

LANDARE. Associació de Consumidors de Productes Ecològics, Pamplona.

SOM ENERGIA. La cooperativa de consum i producció d'energia verda, Girona.

IDEAS S.C.A. Iniciatives d'Economia Alternativa i Solidària, Societat Cooperativa Andalusia, Andalusia.

LE GAPEEH. Grup d'Acció de Dones que va crear un centre de reciclatge de bosses de plàstic, Burkina Faso.

GONE RURAL. Ingressos estables per a dones artesanes, Swazilàndia.

EL CAS

FACES DO BRASIL, CONSOLIDANT L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA COM A POLÍTICA ESTATAL

Faces do Brasil té la missió de promoure la construcció del Comerç Just i solidari com un instrument d'una economia inclusiva, solidària i sostenible. Actualment, gràcies a aquesta plataforma, 1,7 milions de persones treballadores s'ocupen en projectes d'economia solidària, i hi ha un moviment de 100 milions de dòlars com a resultat d'aquesta iniciativa.

Any 2001. Faces do Brasil sorgeix en el context del primer Fòrum Social Mundial, celebrat al món (i que va tenir lloc, precisament, a Porto Alegre). Va néixer, per tant, en un intens context de mobilització social que també es va veure accentuat per les protestes contra les polítiques neoliberals dels anys noranta que van provocar la progressiva pauperització del país i la marginació d'amplis sectors de la població brasilera. Faces va irrompre en aquest escenari econòmic, polític i social com una plataforma d'articulació nacional del Comerç Just i solidari integrada per un conjunt d'organitzacions i associacions de productors i productores, treballadors i treballadores, d'organitzacions no governamentals i gestors governamentals. La seva missió? La de promoure la **construcció del Comerç Just i de l'Economia Solidària** a

través de tres eixos principals: l'articulació política i institucional; la formació, la sistematització, la generació i socialització de coneixement, i l'enfortiment de canals de comercialització i consum solidaris.

La primera via d'actuació pretenia **construir polítiques públiques** a través del diàleg horitzontal i amb la participació d'una gran diversitat d'actors, i la incorporació de les demandes dels moviments socials. La segona via va néixer del principi que, perquè el Comerç Just i l'economia solidària es concretin, cal que les persones productores, comerciants i consumidores compreguin

Faces entén l'Economia Solidària com un projecte polític no només amb objectus econòmics sinó també de construcció d'una nova societat.

la transcendència d'aquesta iniciativa i s'hi impliquin. Per això es va iniciar un procés de **promoció** de les bases conceptuals del Comerç Just i l'economia solidària. La tercera i l'última via s'incruï en la necessitat de donar una resposta concreta als i a les productores, i als i a les consumidores. En definitiva, aquesta última via d'actuació tenia com a objectiu dur-lo a la **pràctica**.

Pel que fa al moviment internacional de Comerç Just, des de l'any 2000 es va iniciar al Brasil un procés de construcció col·lectiva d'estratègies, conceptes i procediments per a diverses organitzacions, que es va anomenar Faces do Brasil. El seu objectiu

era el de crear una identitat brasilera en el moviment internacional. Per això, i en el context de la primera via d'actuació de Faces, es van incorporar les demandes, propostes i trajectòries dels moviments socials i populars del Brasil, organitzats per fer front a les desigualtats socials, la precarietat de les relacions laborals i l'atur. També pels avenços en la construcció democràtica del país: entre els quals hi ha els moviments de l'economia solidària, la sobirania alimentària, l'agroecologia, l'agricultura familiar i la reforma agrària.

És així que des de Faces s'entén el Comerç Just i l'Economia Solidària com un instrument. Part d'un projecte polític, amb objectius no només econòmics, sinó també de construcció d'una nova cultura i societat basades en els principis de solidaritat, cooperació, igualtat i democràcia.

GRÀCIES A FACES, EL BRASIL ÉS EL PRIMER PAÍS AMB UN SISTEMA DE COMERÇ JUST I SOLIDARI

El 2010, Faces aconsegueix que el llavors president del Brasil, Luiz Inácio Lula da Silva, signi un decret segons el qual el país aconsegueix el primer Sistema de Comerç Just i Solidari (SCJS) del món, reconegut i amb el suport de l'estat. El SCJS és dirigit per una comissió gestora nacional, composta per representants estatals i de la societat civil. Durant el mateix període s'aprova també el Programa Nacional de Foment de les Cooperatives. Des d'aquell moment, la promoció de l'Economia Solidària i del Comerç Just s'instaura com a política pública.

MOU-TE

CANVIAR EL MÓN COMENÇA AMB EL TEU DIA A DIA

Totes les teves decisions compten per construir una realitat més justa.

LES TEVES GOLFES ESTAN PLENES DE COSES QUE NO NECESSITES?

APOSTA PER UN CONSUM RESPONSABLE

La societat de consum ens empeny, sovint, a comprar irracionalment i malgastar. Fug del consumisme: aposta per xarxes i mercats d'intercanvi, reforça l'economia local, no deixis el país a mans de les multinacionals.

TENS SOBRE LA TAULA UNA GUERRA OBERTA?

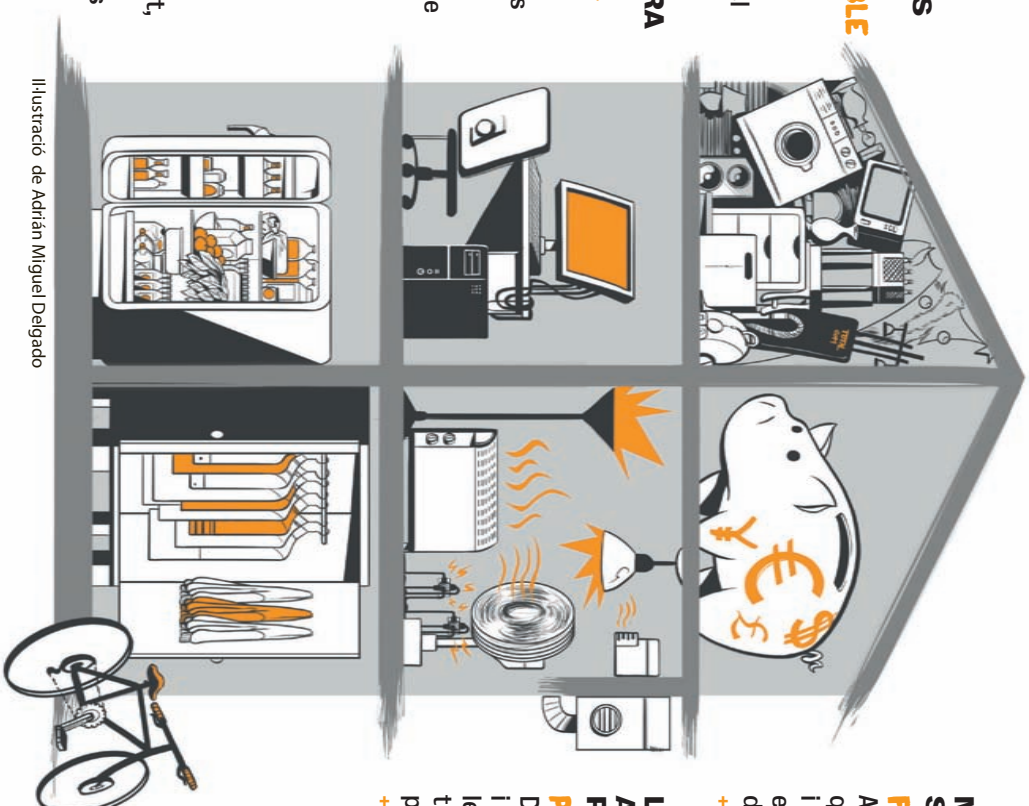
SIGUES CONSCIENT DE COM I AMB QUÈ ES FABRICA LA TEVA TECNOLOGIA

Telèfons mòbils i ordinadors portàtils són ja eines quotidianes. Tot i això, no es parla de la seva relació directa amb el conflicte del Congo. Busca informació crítica més enllà dels grans mitjans de comunicació per entendre la realitat i actuar en conseqüència.

TENS LA NEVERA PLENA D'ESPECULACIÓ ALIMENTÀRIA?

ACOSTAT A LA REALTAT DE LES COOPERATIVES DE CONSUM

Coneix la realitat de les cooperatives de consum agroecològic, que fomenten el vincle camp-ciutat, donen suport als pagesos locals, reivindiquen la sobirania alimentària i trenquen les regles de les desigualtats Nord-Sud.

Il·lustració de Adrián Miguel Delgado

MENTRE ET MOUS CONTRIBUEIXES A ACCELERAR EL CANVI CLIMÀTIC?

MOU-TE EN TRANSPORT ECOLOGIC

La contaminació dels cotxes causa cinc vegades més morts que els accidents. Busca alternatives! Si agafes la bici, a més millores la teva salut i gaudeixes del viatge; si viatges en tren pots aprofitar per llegir i veure el paisatge...

MENTRE ESTALVIES, ELS TEUS DINERS SERVEIXEN PER INVERTIR EN ARMES?

FES EL CANVI A LA BANCA ÈTICA

Assegura't que els teus diners pensen com tu. Fes que les teves decisions d'estalvi diàries siguin ètiques i coherents. Decideix on van els teus diners, influeix en quines activitats es financen i, per tant, en el tipus de societat que construíem.

+ Info: www.finanzaseticas.org

LA TEVA HABITACIÓ S'IL·LUMINA AMENÇAANT LA SOSTENIBILITAT DEL PLANETA?

PASSA'T A LA BONA ENERGIA

Davant del col·lapse ecològic, practica el reciclatge i reduïx la despesa energètica. Gestos senzills com les bombetes de baix consum o un bon aïllament tèrmic en reduiran la despesa. Si vols fer un pas més, pots consumir energia 100% renovable a casa teva.

+ Info: www.somenergia.com

ET VESTEIXES CADA MATÍ AMB EXPLOTACIÓ LABORAL?

NETEJA LA TEVA ROBA D'INJUSTÍCIES

Informa't de les condicions en les quals es fabrica la roba que vesteixes. Reflexiona abans de comprar i exigeix a les marques que respectin els drets laborals dels seus treballadors i treballadores. Participa de les accions que la Campanya Roba Neta organitza a l'Estat espanyol.

+ Info: robaneta.wordpress.com
robaneta.org

OPINIÓ

"EL COMERÇ JUST I L'ECONOMIA SOLIDÀRIA SÓN UNA FORMA DE SER EN EL MÓN"

Et presentem el testimoni de vuit dones i homes que ens ofereixen la seva visió de l'Economia Social i Solidària a través de les seves experiències de participació en projectes cooperativistes als continents africà, llatinoamericà i europeu.

«Si caminem en solidaritat, arribarà un moment que podrem fabricar, produir i consumir tot el que necessitem. Crec que la solidaritat ens durà a una vida millor en les comunitats. L'economia solidària ens fa trencar les barreres que ens estan esclavitzant».

Cirilo George, grup productor de canya El nuevo despertar. RED COMAL – Xarxa de Comercialització Comunitària i Alternativa (Hondures).

«Vaig aprendre que neix una nova història: la construcció, en conjunt, del Comerç Just. En poques paraules, un nou món pot existir per als meus fills i per als meus néts, o millor, per a tota la comunitat».

Gladis, integrant de Maos Amigas que pertany a la xarxa Faces do Brasil – Plataforma d'Organitzacions per un Comerç Just i Solidari (el Brasil).

«Allò increïble de Salina és que hagi seguit incansable durant el seu camí, cosa que ha fet possible el despertar d'una comunitat aixafada per segles d'aïllament i explotació, en contactar gent que arribava de cada racó del món, amb recorreguts, credos religiosos, idees polítiques absolutament diferents. Vull que aquest microcosmos, clausurat en un remot racó dels Andes, pugui prefigurar el món que tots somiem: solidari, tolerant, optimista, capaç d'una autocrítica permanent, dels últims als primers».

Juan Bottasso, president de Salinas – El Salinerito – Una experiència cooperativista i solidària (Equador).

«La solidaritat entre dones és essencial. Quan estem totes juntes i portem a terme les nostres pròpies idees podem avançar. Així podem començar a aixecar muntanyes».

Haoua Iboulo, directora de Le Gapreh – Centre de reciclatge de bosses de plàstic (Burkina Fasso).

«El Comerç Just i l'Economia Solidària són una manera de ser en el món, de relacionar-nos amb la resta de persones i productes, en termes d'equitat i de respecte, valorant altres factors i no el preu com una única variable. [...] Consum responsable és atendre les necessitats bàsiques de l'ésser humà, no les hedonistes, temporals i egocèntriques que la societat de consum ens ha fet creure».

Mercedes García de Vinuesa, sòcia des de fa 13 anys d'IDEAS – Iniciatives d'Economia Solidària, Societat Cooperativa Andalus (Andalusia).

«L'economia solidària és on treballem tots i totes pel benestar de les nostres famílies. És on produïm i recollim pel bé de tots. La solidaritat, per nosaltres, és una formació, un aprenentatge».

Pablo Vázquez, botiga comunitària Estrellas en Acció. RED COMAL – Xarxa de Comercialització Comunitària i Alternativa (Hondures).

«El que més valoro és aportar des de la meua tasca voluntària al creixement d'un projecte en el qual crec. Viure en les cares de la gent la satisfacció de disposar d'una alternativa a l'actual model energètic, que semblava que estava basat únicament en instruments de multinacionals, amb grans impactes socials i ambientals».

Josep Prat, voluntari des del 2010 a Som Energia – Cooperativa de consum i producció d'energia verda (Girona).

DICCIONARI

MINIGUIA PER CONÈIXER LES PARAULES CLAU DE L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

Autogestió: Mètodes, habilitats i estratègies mitjançant les quals les persones poden dirigir les seves pròpies activitats per a l'assoliment d'objectius. En el moviment cooperatiu, es refereix al tipus de societat de les empreses de treball associat, on les sòcies i els socis aporten per igual tant capital com treball.

Bretxa salarial: Diferència entre el salari més baix d'una empresa i el més alt, ja sigui entre categories professionals, o entre homes i dones. Per exemple, si una cooperativa estableix que la seva bretxa salarial serà 1-3, el sou més alt de l'empresa no podrà ser tres vegades el sou més baix. En el cas d'alguna indústria financera dels EUA, aquesta bretxa arriba a 360.000 (el sou més alt multiplica per 360.000 el més baix).

Clàusules socials: Introducció d'una sèrie de criteris socials (Comerç Just, discriminació positiva de les dones, respecte mediambiental, inserció sociolaboral...) en els processos de contractació pública. El seu objectiu és afavorir la responsabilitat social de les empreses i administracions públiques, i també la promoció de les entitats d'Economia Solidària.

Consum responsable: Integració d'aspectes mediambientals i socials en les compres quotidianes dels consumidors, i respondre respectivament una preocupació de durabilitat i justícia. El consum responsable suposa que els consumidors puguin, per les seves compres, donar suport o sancionar les pràctiques de les empreses.

Cooperativa: L'arrel etimològica prové de la paraula *cooperació*, que s'oposa a *competició*. Per tant, la cooperativa és una associació autònoma de persones que s'han unit de manera voluntària per satisfer les seves necessitats i aspiracions econòmiques, socials i culturals en comú, mitjançant una empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica.

Comercialització justa: Sistema comercial basat en el diàleg, la transparència i el respecte, que busca més equitat en l'intercanvi entre persones productores, intermediàries i consumidores.

Desenvolupament econòmic local: Model de desenvolupament econòmic que s'enfoca cap a l'enfortiment d'activitats econòmiques dins d'una extensió geogràfica i que aprofita al màxim els recursos locals.

Economia Social i Solidària: Enfocament de l'activitat econòmica que té com a prioritat les persones, el medi ambient i el desenvolupament sostenible. L'economia està subordinada a la seva finalitat real: proveir, de manera sostenible, les bases materials per al desenvolupament personal, social i ambiental de l'ésser humà.

Empreses solidàries: Entitats amb figura jurídica que desenvolupen la seva activitat de manera similar a altres empreses, però partint del compromís amb valors ètics, socials i mediambientals.

Externalitats: Beneficis, costos socials o mediambientals no contemplats en el preu d'un bé o d'un servei produïts per una empresa en l'exercici de la seva activitat.

Finances ètiques: Entitats financeres que en la seva activitat prioritzen l'obtenció d'un benefici social per sobre del benefici econòmic. Constitueixen un sistema financer concebut per aportar finançament a projectes que contribueixin al desenvolupament econòmic sostenible i a la integració social.

Mercat social: Xarxa estable d'intercanvis de béns i serveis entre empreses solidàries, consumidors/es responsables, estalviadors i inversors ètics, que amb aquests intercanvis acaben cobrint una part significativa de les seves necessitats.

Moneda social: Es refereix a totes les iniciatives, principalment locals, en les quals no s'utilitzen diners oficials per fer transaccions. Aquesta eina és especialment eficaç quan hi ha algunes necessitats no satisfetes que podrien ser cobertes amb els recursos locals disponibles.

Mutualitat: Entitat constituïda amb els principis de la solidaritat i l'ajuda mútua, en les quals unes persones s'uneixen voluntàriament per tenir accés a uns serveis basats en la confiança i la reciprocitat.

REAS: Les inicials signifiquen *Red de Redes de Economía Alternativa y Solidaria* i és la xarxa espanyola d'economia solidària.

Tercer sector: Activitats econòmiques empreses per la societat civil per satisfer les necessitats de béns i serveis que no s'ofereixen ni en el sector públic (primer sector), ni en el sector privat (segon sector). Les seves activitats econòmiques no tenen ànim de lucre, és a dir, no tenen com a objectiu distribuir l'excedent als accionistes externs.

Turisme solidari: Turisme que agrupa les formes de turisme alternatives i integrades que s'inscriuen en una lògica de desenvolupament dels territoris, de consciència ecològica (minimitzar l'impacte al medi ambient), de respecte a la població i a les seves cultures.

ENS EN FEM RESSÒ

PARAULES PER AL CANVI

Mirades globals per a una altra economia

de SETEM

Aquest llibre cedeix la veu a diversos testimonis que demostren la viabilitat de l'economia solidària. Mirades globals ens submergeix en la història de quinze experiències d'economia solidària que re- ten pràctiques d'èxit: cinc d'africanes, cinc d'americanes i cinc de l'Estat espanyol. Avui hi ha milers de pràctiques econòmiques que operen amb una racionalitat diferent de l'economia capitalista i es guien per valors com la justícia, la solidaritat, la participació, la cooperació, la comunitat i la sostenibilitat. En el context actual, de crisi del sistema, retallades socials i explotació del medi ambient i de les persones, convé conèixer aquestes alternatives i ser conscients del com i el perquè cal apostar per altres maneres de gestionar la societat i l'entorn. La publicació *Mirades globals per a una altra economia* analitza la situació actual de l'economia mundial i planteja la possibilitat que l'economia solidària es converteixi en una alter- nativa al capitalisme.

Podeu descarregar-la en PDF al web de setem.org o escanejant aquest codi.

Mirades globals per a una altra economia

SOTTO VOCE

YO

Roberto Fonseca

Un viatge a l'Àfrica, Cuba i el Brasil. El pianista cubà inicia una nova etapa amb aquest disc que mira cap a les seves arrels africanes. La música de Fonseca arriba clara, de manera intensa. El músic es presenta nu en la portada del disc, i amb els palmells de les mans cap amunt per mostrar que es presenta tal com és, sense fal- sedats, de manera directa. La presència afri- cana en aquest disc té un paper molt destacat amb la col·laboració d'artistes brillants com la cantant maliana Fatoumata Diawara, el korista Sekou Kouyate, l'interpret de *n'goni* Baba Sis- soko i el cantant Mboup Assane. La part cubana està representada pel món de la religió *yoruba*, la ràdio que escoltava de jove el pianista, i la literatura del seu país, amb la presència de la veu d'un dels més grans poetes cubans com va ser-ho Nicolás Guillén.

FILA 7

La Plataforma

De SICOM i NAMUSS FILMS, amb la col·laboració de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca

Director: Jon Herranz
Ajutant de direcció: Gerard Peris
País: Espanya, Catalunya
Any: 2012

Aquesta és una pel·lícula documental sobre la lluita pel dret a l'habitatge, enca- pçalada per la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca. La Plataforma analitza el naixement i el desenvolupament d'aquest moviment social que neix a Barcelona i s'estén ràpidament a la resta de l'estat. Diverses veus analitzen els antecedents i el context de la PAH, i també repassen les causes i les conseqüències que la crisi del sector hipotecari i l'aplicació d'una llei injusta han generat en una part important de la població. La PAH converteix el drama dels hipotecats que no poden afrontar els seus deutes en una força motivadora per lluitar contra un sistema que prioritza els interessos econòmics a les vides de les persones. Aquest és un poderós i inte- ressant exemple de coordinació i vertebració social que sorgeix de l'assessorament col·lectiu i permet combatre l'aïllament provocat per situacions dramàtiques individuals.

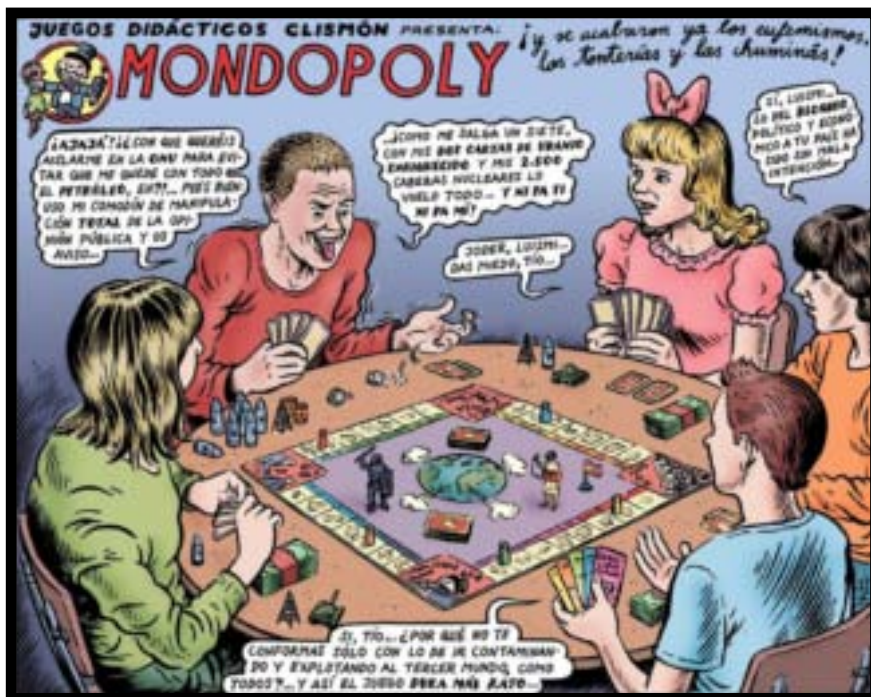
RECOMANEM

economiasolidaria.org

Xarxa de xarxes d'economia alternativa i solidària a l'Estat espanyol (REAS).

consumpedia.org

Espai per a la presa de decisions de consum més conscient, impulsat pel CRIC (revista Opcions).

Il·lustració de Miguel Brieva.

**TU POTS FER QUE ENS MOGUEM
MÉS I MILLOR
PER CANVIAR EL MÓN.
PER NOSALTRES,
ÉS VITAL LA TEVA IMPLICACIÓ.**

Hi ha moltes formes de col·laborar:

FES-TE SOCI/A Uneix-te al moviment de persones que ja ens donen suport i entra a formar part d'una associació viva i transformadora.

FES UN DONATIU La teva col·laboració, per petita que sigui, pot canviar moltes coses.

FES-TE VOLUNTARI/A Uneix-te als nostres grups de voluntariat.

MOU-TE I CANVIAREM EL MÓN!

**ENTRA A WWW.SETEM.ORG I DECIDEIX
COM ET VOLS MOURE.**

Amarante SETEM
Rúa de San Pedro, 67, baixo.
15703 Santiago de Compostela.
T 981 584 713
central@amarantesetem.org

SETEM Andalucía
C/ Palencia 33,
Urb. "Los Nidos", Local 19-B,
18008 Granada
T+F 958 81 89 38
andalucia@setem.org

SETEM Aragón
César Augusto, 37
50003 Zaragoza
T+F 976 44 07 65
aragon@setem.org

SETEM Catalunya
Independència 244
08026 Barcelona
T 93 441 53 35
catalunya@setem.org

SETEM Extremadura
Pizarro, 1, 2ª planta
10001 Cáceres
T 622468220
setemex@pangea.org

SETEM Hego Haizea
San Vicente de Paul, 10
01003 Vitoria
T+F 945 12 07 46
euskadi@setem.org

**SETEM MCM (Madrid y
Castilla-La Mancha)**
Gaztambide, 50
28015 Madrid
T 91 549 91 28 F 91 549 95 72
madrid@setem.org

SETEM Nafarroa
Erletokieta, 7
31007 Pamplona / Iruña
T+F 948 27 57 20
nafarroa@setem.org

SETEM Rioja
Doce Ligero, 2
26004 Logroño
T+F 941 24 58 01
rioja@setem.org

**SETEM Comunitat
Valenciana**
C/ Tomasos 14 bajo
46006 Valencia
T 963 15 35 05
setemcv@setem.org

**Secretaria Tècnica
de Federació**
Independència 244
08026 Barcelona
T 93 441 53 35
setem@setem.org

Setem